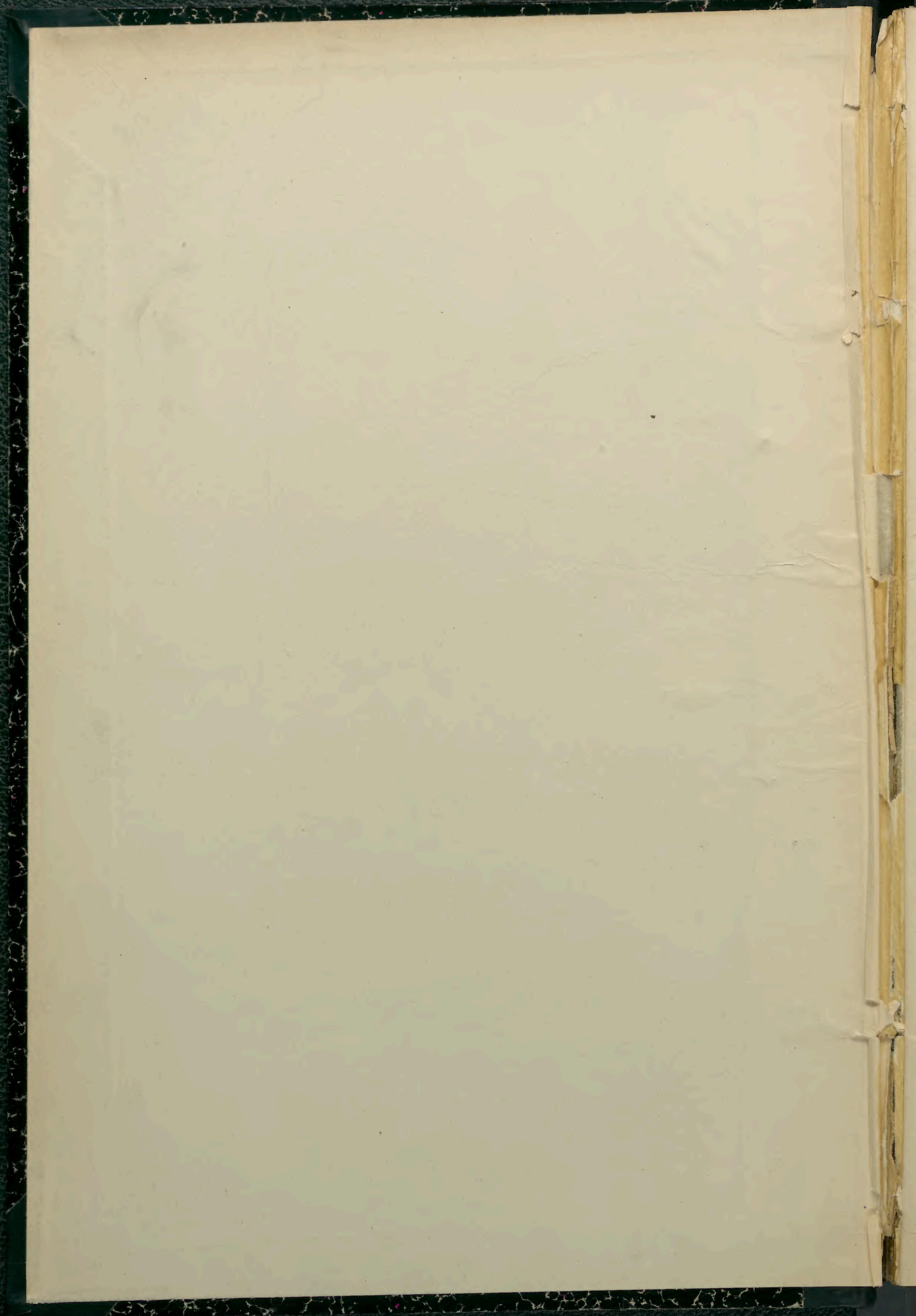
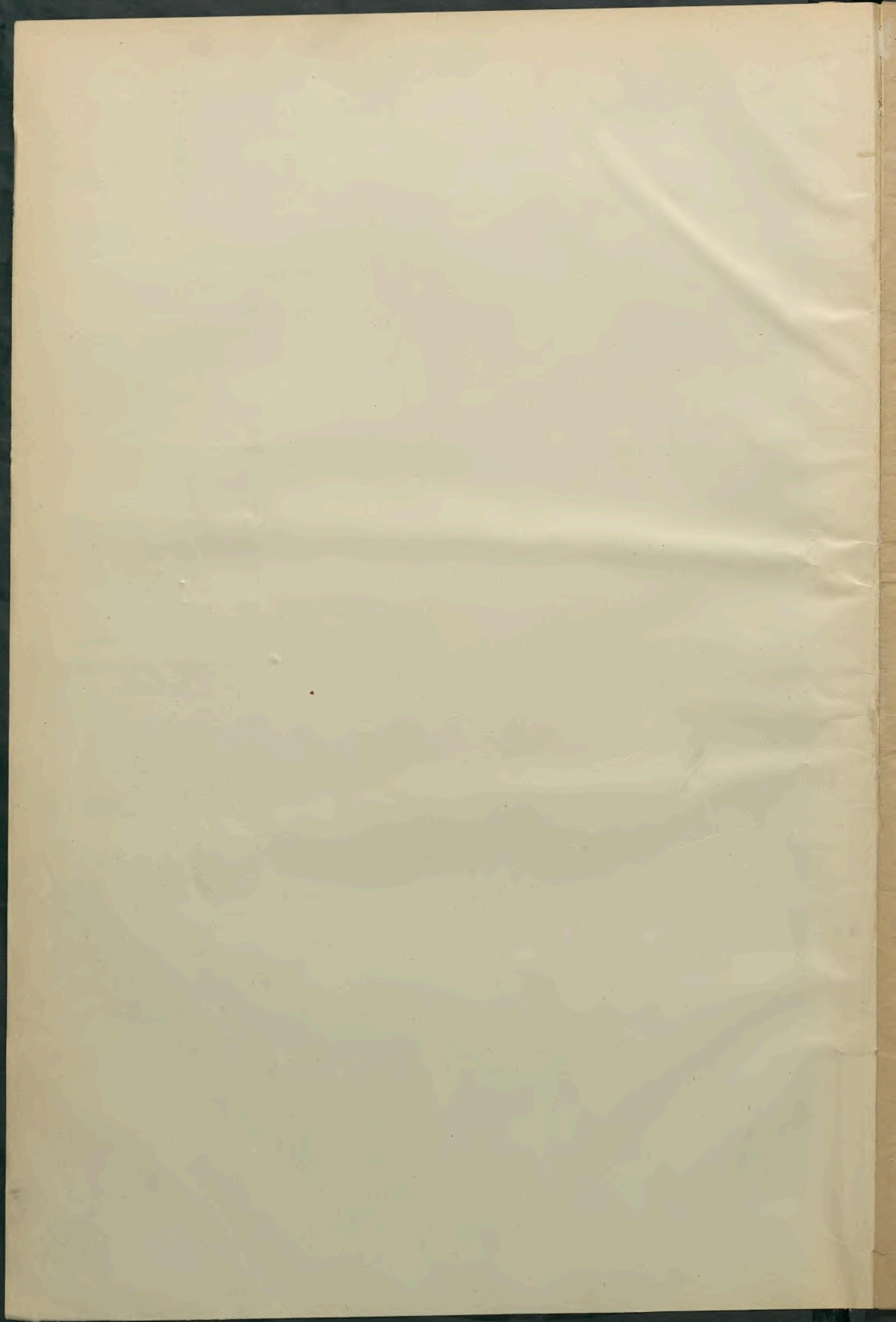

2281
L. XI. 4.

ՆՈՐ ԴԱՐ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Գ/ն 20 փարա

Ը ՅՊՐԻ 1 ՔԵԱՆՈՒՆԻ ՍՍՆԻ

ՇԱՐԱԹ 1 ՅՈՒՆՎԱՐ 1877

Ն. Տ. ՅՈՒՆՎԱՐ 13 ԹԻՒ 1940

ՆՈՐ ՏԱՐԻ

~~~~~

Սովորութիւն է ամեն թերթի ամեն նոր տարւոյ առաջին օրն անցելոյն մէկ հաշիւը և ապագային յոյսը ցուցնել, բայց դժբաղդաբար ոչ խաղաղ անցեալ մը ունեցանք և ոչ ալ ապագայի որոշ յոյս մը ունինք:

Անցեալը պատերազմով անցուցինք. ապագային ինչպէս լուրջը ոչ ոք կրնայ դուշակել. անցեալն ամեն կարգի մարդիկը աղքատացուց. ապագայն պիտի հարստացնէ՞ արդեօք. թէ աւելի թշուառացնէ. սակայն առկէ աւելի թշուառութիւն ի՞նչ կրնայ ըլլալ. մանաւանդ երբ պատերազմ չեղած այս վիճակին մէջ ենք, պատերազմ եւ թէ ըլլայ ի՞նչ պիտի ընենք:

Երկիրն այսօր սահմանադրական հրատարակուած է. բայց դեռ խանձարութիւն մէջն ենք. զի դեռ սահմանադրական ժողովներ չկան, ազատ գումարումներ չկան, ազատ տպագրութիւն չկայ. ուրեմն ո՞րիկէ կրնայ հասկցալիլ երկիրն կարծիքը թէ պատերազմ կազմէ՞ արդեօք. սակայն ասոնց անգույն յուժիւնը երբեք ամօթ չէ կրամենայ սահմանադրական երկրի մը համար. երկիր մը որ քաղաքական կարծիք չունի և ունենալ չէ պատրաստուած, երկիր որ սպէտ միապետութեան մը տակ գերի էր դարձած, երկիր մը ուր՝ ժողովուրդը դռնէ խաչանց հօտի չափ ալ խնամք տեսած չէր, զի եթէ իբր այն նըկատուէր՝ դարձեալ պէտք էր խնամ ընդունիլ իր տիրոջմէ գոնէ իր տիրոջը շահուն համար:

սակայն անցան այն օրերն, առողջ ըսել չենք ուղեր ումանց պէտքէ՝ երջանկութեան տիրացանք ոչ, այլ երջանկութեան քերականք տրուեցաւ ձեռքերնիս, որոնք այլը սորվել պիտի սկսինք յառաջիկայ մարտի մէկէն և ո՞վ գիտէ քանի տարիներ պիտի տեւէ սահմանադրութեան միայն քերականին աւարտումը, յորմէ հետէ տակաւին շատ բան կայ դարձեալ սորվելու, եթէ մոլեռանդութիւնը արդեւք մը չհանէ այս ուսման ընթացքին դէմ և կէս ճանրէն ետ չդարձնէ երկիրը իր աւերակոյց վերայ վերստին դառնալու, սակայն եթէ սահմանադրական ազգայնացեալ աշխի առջեւ բերենք՝ պիտի տեսնենք որ և ոչ մէկ ազգ կայ սահմանադրական յոյստարարութեան ետքը բացարձակ միապետականութեան վերադարձող, ասոր հետ մէկտեղ շատ ազգեր կը տեսնենք որ սահմանադրականութեան անունը պահելով այնպիսի օրէնքներ սահմանած են որ զիրենք գործնականապէս բացարձակ միապետականութեան վիճակին տակ դրած է, մեր երկիրն համար ալ անյուսալի չեն ասանկ ապագաներ:

Ասանք ըսելով ասանկ պարագաներ անպատճառ տեղի պիտի ունենան ըսել չենք ուղեր այլ ըսել կուզենք թէ եթէ պատահելու ալ ըլլան ասանկ պարագաներ, դարմանալու չէ, այլ ուրիշ ազգեր պայքարի պատահականութեանց դէմ ինչպէս որ վարում են՝ նոյնպէս վարուելու է այդ պատահմունքը հեռացնելու համար, անոնք բանտ և աքսոր յանձն առած

են. արիւն թափած են, ազատ երկիրներ տարադրուելով՝ հոն ազատ մամուլ միջոցաւ գաղտնապէս ժողովուրդը արթնցուցած են. քուէարկութեան առէն միանալով ընդգիւմադիր երեսփոխաններ ընտրած են. երբ ընտրութեան եղանակը միապետականութեան ի նպաստ դրած են, ամեն ճիշդ թափելով այդ եղանակը ժողովրդականի փոխել տուած են. դեպքայնքու մէջ տղայոց միտքը ժողովրդական իրաւունքներով մշակած են, պետութեան և ազգին իրաւունքները բազմապատ ցերեքով մանրամասն ճշգրտած են, վեհապետաց զաւկները փոխանակ պալատին մէջ կղզիացեալ պահելու բարձրագոյն վարժարաններու մէջ կըրթնէին վերջը՝ համաշխարհային ճանապարհութիւններ ընել տուած են, վերջապէս սահմանադրութեան բառովը ինքզինքնին չեն խաբած, այլ անոր հիմունքը իրենց սրտին մէջ արձանագրած են և ասով այսօրւան օրողութիւն բացարձակ երջանկութիւն կը վայելեն:

Մեք տակաւին ասանք չունինք և չէինք ալ կրնար ունենալ, ուստի իբրեւ սահմանադրական ազգ եխէ հասարակաց կարծիք չունի երկիրը և ըստ այնքմ կուրդկուրայն պատերազմի պիտի մղուի՝ առանց անոր ճշմարիտ կամ կեղծ պատճառները գիտնալու՝ դարմանալու չէ, զի թէ և սահմանադրական յայտարարուած է երկիրը, սակայն տակաւին հայրախնամէ կառավարութեան ձեռք:

Ուստի շնորհաւորելով նոր տարին մեր ամեն ընթերցողաց՝

կը փափաքինք որ գալ նոր տարւոյն ողջութեամբ հասնելով ամենքս կարենանք սահմանադրական քերականին քանի գիրը սովորած ըլլանիս հաշուել:

ՊՂԻՆՁ ՍՏԱԿԻ ՍՈՎՐ

Խմբագիր

Քանի օրէ հետէ հրապարակին վրայ պղինձ ստակին անյայտ ըլլալը և ասոր երեսէն հասարակութեան քաջած ներշնչութիւնը ամենուն յայտնի է, այնպէս որ շատ մարդ ստակը ձեռքը անօթի կը մնայ. . . 2-3 զրշի բան առնելով՝ Յնոց թղթադրամ մ'աւելը անկարելի է:

Արդարեւ հարուստին համար գոյաւորութիւն մը չկայ. վասն զի նա կարողութիւն ունի ամեն բան թուղթին հաւասար առնելու. բայց ասդին խեղճ աղքատը ինչ ընէ որ ձեռքը Յնոց թղթադրամ մ'ունի և առողջ իւր օրական ծախքը պիտի ընէ, ու խանութէ խանութ կը պըտտի բայց չկրնար 3-4 զուրշի բան առնելով վրան պղինձ ստակ առնել, Յնոց թղթադրամը կամ Յ զրշի պիտի աւրէ կամ ամբողջ մէկ բան մ'առնելու է. պղինձ ստակի սով մնէ կը տիրէ. հասարակութիւնը զարմանօք իրարու կը հարցնէ թէ ո՞ր գնաց պղինձ ստակը. ո՞ր պիտի երթայ, մայրաքաղաքին մէջն է. հասարակութեան անդորրութիւնը վտանգի տակ դնող կարգ մը անձինքներն են որ պղինձ ստակը կը հաւաքեն և ոսկի ընելով կը շահին. . . գիշերները շատ խանութներու առջև ժողովուրդը

կը խռնի որպէս զի խանութպանը ստակ աւրէ . տեսակ տեսակ անկարգութիւններ կը պատահի շատ խանութներու ապրանքները ասոր համար զոհ կերթան (այն խանութները որոնք 30 կամ 40 փարայի՛քան կը ծախեն) վերջապէս շատ մը դժուարութեանց ենթակայ եղած է այժմ հասարակութիւնը , արդեօք բարեխնամ կառավարութիւնը չը պիտի բարեհաճի այս դժուարութեան վերջ տալու . անշուշտ կը յուսանք ի մեծ գոհութիւն նեղեալ հասարակութեան , այն հասարակութեան յորում ստակը ձեռքը հաց չը կրնար ուղել :

* * *

Վառնայի յետին սուրհանդակով հետեւեալ լրերը կըստանամք :

Վիեննա 3 յունիւլ.— Դակալը լաթ կըսէ թէ Դրան հակա-առաջարկութիւնները ասոնք են . Պուլկարիոյ քրիստոնեայ կուսակալ մը անուանել Դուռն յանձ կառնու բայց Պոմիոյ և Հէրսէքի միշտ քրիստոնեայ տեղակալներ կարգելը կը մերժէ . նոյնպէս կը մերժէ նաեւ որ եւ իցէ զինուորական գրաւումն գաւառի . և կը ծանուցանէ նաեւ թէ մահմետականաց զինաթափ ըլլալը անխոհեմութիւն և աւելորդ խնդիր մ'է , զի յայսմ հետէ քրիստոնեայք ևս զէնք պիտի կրեն : Բ. Դուռն կը հաւանի Տրինա գետը Սերվիոյ սահմանագլուխ ճանչնալ , բայց կը պահանջէ որ Սերվիոյ բերդերը քանդուին և պատերազմի տուգանք վճարէ : Գարատաղի օրինաւոր պահանջումը կը կատարէ նաեւ Սերիցայի նաւահանգիստըն ալ թողուլ յանձն կառնու բայց կուզէ որ Գարատաղ Դրան հպատակ անուանէ ինքզինք :

Բէշթա 3 յունիւլ.— Պէլկրատէն կը գրեն թէ Նիքիդին զօրապետը Չարէն կանչուեցաւ և մինչեւ ամսոյ տասնըհինգը բոլոր Բուս կամաւորք Սերվիայէն պիտի մեկնին . Ռուսմանիոյ վարչութիւնը երէկուան եկած պատերազմական լրերէ ստիպեալ բանակը խաղաղութեան վիճակի մէջ գնելու համար տուած հրամանը ետ առաւ :

Պէլին 4 յունիւլ.— Գաղտնի և հաւաստի աղբիւրէ մը լուր ընդունեցանք թէ Աւստրիոյ տէրութիւնը հրաման տուած է դեսպանախորհրդոյ իւր լիազօր անդամը որ եթէ Դուռն պնդէ

եղած առաջարկութիւնքը չընդունելու մեկնին մայրաքաղաքէն :

Տէյլիի նամակագիրը կըսէ թէ՛ Լորտ Սալիզբըրի Բ. Դրան հետեւեալ առաջարկութիւնքը բաւ Դեսպանախորհրդոյ կողմէն՝ Ս. Սերվիոյ և Գարատաղի սահմանագլխոյ ընդարձակումն : Բ. Համագլխին յանձնաժողովոյ մը և Պուլկարիոյ քաղաքական վարչութեանը կարգաւորելու համար համագլխին զինուորաց նոյն երկրին մէջ հսկելը : Գ. Պուլկարիոյ քրիստոնեայ կուսակալ մը դնել և զայս հաւանութեամբ երաշխաւոր տէրութեանց ընտրել :

Բերա 4 յունիւլ.— Սաֆիէթ բաշա այսօրուան նիստին յանուն Սուլթանին խօսքի սկսելով բացառ ժողովը և հետեւեալ կերպով խօսեցաւ . Բ. Դուռն պատրաստ է ամեն տեսակ զիջողութեանց յանձնառու ըլլալ միայն թէ երկրին ամբողջութեանը չվնասեն . թէ հակա-առաջարկութեանց ոմանց սկզբամբ անընդունելի ըլլալը գիտէ : Բայց Բ. Դրան և օտար տէրութեանց հետ խաղաղութիւնը պահելու կ'յուսայ որ դեսպանք պիտի հասկնան իրենց առաջարկութեանց մի քանիին ոչ միայն անտեղի և Բ. Դրան պատուոյն և ամբողջութեանը վնասակար այլ նաեւ տէրութեան ապահովութիւնն ալ կը խանգարէ : Սոր հաշտութեան վէճեր յաջորդեցին . և եղած որոշմանց համառօտութիւնքը հետագայք են . դեսպանք սակեալ արդարութեամբ պիտի քննեն՝ Ս. հիւպատական յանձնաժողովոյ կազմութեանը տեղ համագլխին յանձնաժողովոյ մը կազմութիւնը , Բ. աղագլխին պահանջողաց խնդիրը սա պէս պիտի պարզուի , պահանջը թիւրքիոյ քրիստոնեայներէն պիտի զինուորագրուին . հազարապետք և հարիւրապետք Եւրոպացի պիտի ըլլան . Գ. բերդաքաղաքաց մէջ տաճիկ զինուորաց չգիտնուիլը մէկդի առնել . Դ. հիւպատական մասնաժողովով մը որոշել , փոքր քովորնիքի Սերվիոյ թողլոյ խնդիրը :

ԱԶԳԱՅԻՆ

Վան 23 նոյ, 1876

. . . Տէր ,

Վանի Հայկազնեան ընկերութեան վարժարանի սանունք

Հայրենասէր անուն մի ընկերութիւն կազմած են իւրեանց մէջ մէջ որոյ նպատակն է կիրակի օրերը ձրիապէս դասախօսել որ և է հասակէ ազգայնոց , ազգօգուտ նիւթերու վրայ առնուած խօսել և մի ընթերցարան հաստատել ուր շատ տեսակ գիրքեր և լրագիրներ դրնուին :

Ընկերութիւնը կիրակօրեայ դասախօսութեանց և հրապարակախօսութեանց տեսչութիւնը Հայկազնեան վարժարանի նորընտիր դասատու ֆորթուղալեան Մկրտիչ Էֆ. ի յանձնած լինելով երէկ ընկերութեան բացման հանդէսը կատարուեցաւ ի ներկայութեան բազմաթիւ հանդիսականաց և դասաւանդութեան վաժառանգներ սկսան աշակերտ գրուիլ որոց դասախօսութիւնները պիտի սկսին առաջիկայ կիրակի օր :

Հանդիսին կը նախագահէր պատրիարքական Տեղապահ Գեր. Երեմիա եպիսկոպոս , ներկայ էին նաեւ Լիմ անապատի վանահայր և նախկին առաջնորդական փոխանորդ Գեր. Պողոս վարդապետ , վարագայ վանուց Հայր Սմեա . Խորմեան Հայրիկի փոխանորդ Գեր. Մեսրոպ վարդապետ իւր միաբան վարդապետներով և վանքի վարժարանին աշակերտներով , Սաբա պատու վանուց Հայր Գեր. Յակոբ վարդապետ և ուրիշ պատուարժան եկեղեցական Հայրեր և աշխարհականներ որոց մէջ Ժամբրով հեռաւոր տեղերէ եկողներ կը գտնուէին :

Հանգիսականք այս բերկրաւիթ տեսարանէն զգածուելով ընկերութեան Տեսուչին և Սանուց խօսած ճառերէն զատ հանդիսականաց մէջէն ալ հրապարակախօսողներ եղան , Վարագայ պատուարժան միաբանութեան կողմէն Գեր. Մեսրոպ վարդապետ , Կրթաւոր ընկերութեան կողմէն նոցա նախաւոր Գ. Դեմիտրիոս քահանայն , Հայկազնեան ընկերութեան կողմէն Սրուանձտեան Յակոբոս Էֆէնտին , Հայկազնեան վարժարանի նախկին Սանուց ընկերութեան կողմէն Բժիշկեան Մարգար Էֆէնտին խնդակցութիւն և քաջալեր կարգալին ընկերութեանն : Նոյնպէս և վարագայ վարժարանին դասատու Մեծ . Խորէն Էֆէնտի Խորմեան և Վանի ուսումնական և աշխոյժ երիտասարդներէն Մեծ . Մարկոս Էֆ. Նաթանեան ազգու հրապարակախօսութեամբ քաջալերեցին ընկերութիւնս , որոց ամե-

նուն ալ մեր շնորհակալութիւնը հրապարակաւ յայտնել հարկ կը համարուի , Հանդէսը վերջացաւ Գեր. Երեմիա Սրբազան Հօր ատենախօսութեամբ և օրհնութեամբ :

Ընկերութիւնս կը ցաւի որ իւր լսարանին և դասարանին հետ ընթերցարան մ'ալ չը կըրցաւ ունենալ իւր նպատակին համեմատ , ուստի կը պարտաւորի իւր այս ցաւը լրագրաց միջոցաւ յայտնելով , քաջալերել Հայկազնեան վարժարանի Հայրենասէր Սանուց ընկերութեանս տկար քայլերը , որպէս զի վանի պէս բազմահայ և Հայաստանի կեդրոն եղող գաւառի մէջ մի կանոնաւոր ընթերցարան և թանգարան հաստատել կարելի լինի : Տարակոյս չունիմք թէ ոչ միայն Պօլսեան վանքի մեր ուսումնասէր հայրենակիցք , այլ և ամեն զգայուն Հայեր ուր ալ գտնուին , ձեռք պիտի երկընցունեն իւրեանց նուէրներով օգնել մեր այս ձեռնարկին որմէ հայրենեաց ինչ օգուտներ լինելը ամեն ոք կրնայ նախատեսել :

Այս քաջալերք մեզ չը խնայող ազգայինք կրնան իւրեանց նուիրած գիրքերը Կ. Պօլիս Եւնի ճամբն Չիլիկիլիք վողոցը Ս. Ղ. և Եղիմիածեան գրատունը յանձնել Միսաս Չերազ Էֆէնտի անունով և կամ Իմամ Սիլիսան վանքի Գափամածեան փանոս Էֆէնտին :

Կը խնդրեմք . . . Տէր , որ շնորհ ընէր ներկայիս մի անկիւն շնորհել Ձեր պատուական լրագրին մէջ և հարկ եղած յորդորը կարգաւ տեղողդ ազգայնոց , որով կը թողուր զմեզ Ձեր շնորհապարտ :

Ի Դիմաց Հ. Վ. Հայրենասէր Սանուց ընկերութեան ,

Գարտուղար Նախագահ Մկ. Թէրլէմէզլէն . Յով. Ս. Թրլմէն .

ՆԵՐՔԻՆ

Դեսպանախորհրդը ապարդիւն մնալով վերջանալու վրայ ըլլալը , և երեքշաբթի օրը Բուսիոյ դեսպանին Ժէնեւալ իկնաթիւէն մայրաքաղաքէս մեկնելը Պատիւէթ կը գրէ :

ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՐԴ

Դեսպանախորհրդոյ 7 ռդ . նիստը առջի օրը տեղի ունեցաւ և 2 Ժամ տեւեց . Բ. Դրան հակա-առաջարկութեանց վրայ վիճաքանեցին առանց բան մը որոշել

կարենալու: Պօսնիոյ և Հէրսէքի նկատմամբ կոմս Գօրթիի կարգադրած Սնտրասիի յայտագիրը վերադարձնելու քննութեան ենթարկուեցաւ առանց վճիռ մը տալու: Կըսեն թէ ժողովոյն վերջերք Պ. Վերթէր յայտնեց թէ տէրութենէն ազդ ընդունած է. որ Բ. Գուռն դասաւորութեամբ քննելէ յետոյ Տէրութեանց առաջարկութիւնքը ընդունած կամ չընդունածները յայտնէ, և եթէ տակաւին այսպէս շարունակելու քլան վիճաբանութիւնք՝ հրահանգ ընդունած է քաղքէս մեկնելու:

Այս յայտարարութիւնը քաղաքագիտութեան քօղարկած մէկ մասը կը պարզէ և Ռուսիոյ ու Թուրքիոյ մէջ պատերազմի մը բացուիլը անհաճոյ չը թուիր Պիլմարք իշխանին:

Վեց շաբաթէ ի վեր դեսպանատնարհրդոյ վրայ խօսելով մեր ընթերցողաց կը գոչէինք թէ «Արեւելեան խնդիրը» պարզ «Արեւելեան» կերպարանք մը չունի: Այս խնդիրը այն ատեն իւր հիւսիսային գիւրքը կը հատաներ, հիմայ արեւմուտք կը փոխադրուի: Քանի մը շաբաթէ դերմանական աշխարհավարութեան դաշտնիքը յերեւան պիտի ելլեն զոր նոյեմբերի մէջ Թայմը պարզմտութեամբ կը խնդրէր որ Պիլմարք յայտնէ զայս: Դեսպանատնարհրդոյն այն վայրկեանէն ոչնչացաւ, երբ Անգղիա երեւակայեալ խաղաղութեամբ պատրեալ բարոյականի և օրինաց պահանջածը թողուց Լօրտ Պէքօնֆիլտի յայտարարութիւնքը մոռցաւ և ահլքնկոր Ռուսիոյ նպատակաց մեծ ծովուն մէջ խորասուզեցաւ, վայրապար միտուելով այս խորխորատի մէջ պատուոյ և ճշմարտութեան ճամբուն տրամադրածը: Ըստ մեզ դեսպանատնարհրդոյն ոչնչացած է և որչափ երկարի իւր էութիւնք՝ այնքան ճշմարտամբ ցաւալի պիտի բլլայ, և վայրապար թափուած ճգնաց տեսարանը աղետօք պիտի վերջանայ, դեսպանատնարհրդոյ ճրդ. նիստը յառաջիկայ երկուշաբթի օրը տեղի պիտի ունենայ:

ԹՈՒՐԳԻՈՅ ՊՈՐՏԲԸ

Եղիպատի տուրքովը երաշխաւորեալ Օսմանեան արժէթովները անցեալ հինգշաբթի բարձրացան՝ այն հրամանին վերայ, որ 1875 հոկ. 6ի հինգ տարւան համար կէս շահ վճարելու որոշումն կը ջնջէր: Տասնեւհինգ ամսէ ի վեր Թուրքիա պարտա-

տեարցը կըսէր թէ ալ չեմ կըրնար երկար տառն ձեր առնելիքին տմբող շահք վճարել. ուստի հինգ տարի կէս շահ միայն պիտի վճարեմ: Բայց այս կէտն ալ չը վճարեց, սակայն հիմայ ցուցնել կուզէ թէ կրնայ վճարել և փոխանակ ըստ կամաց կամ հրամանագրով գործելու իւր պարտաւարացը հետ պիտի խորհրդակցի և արդարացի պայմաններով պիտի համաձայնի առանց հետ:

Ըստ իս փափաքելի բան մը չէ Տաճկաստանի դանձային գործոց պաշտօնէի մը վիճակը վասն զի իւրաքանչիւր պարտապահանջ ըստ քմացը ծրագիրներ պիտի ներկայացնէ և անխոնջ աշխատութիւն պէտք է զանոնք քննելու: Յայտնի է որ ներկայ քաղաքագիտական ճգնաժամոյս վախճանը վերջապէս դանձային խնդրոց ճշգրիտ քննութեանցը սկիզբ պիտի բլլայ, վասն զի եթէ Տաճկաստանը շաբաթէ մը կամ երկու շաբաթէ մահուան և կենաց կուոյն ձեռնարկելու քլայ իւր աւանդական թշնամոյն հետ, այն ատեն դանձային դրութիւնը վեր վայր պիտի տապալի. բայց ընդհակառակն եթէ արեւելեան խնդիրը խաղաղութեամբ վերջացուի այս խնդրոյն վրայ շատ յոյսեր պիտի ունենամք:

Անգղիոյ կառավարութեան և Ամերիկայի մէջ գոտութեան խնդիր մը կար ամերիկացի բանտարկեալի մը՝ որ Անգղիա փախած էր՝ Ամերիկայի կառավարութեան յանձնելու մասին, Անգղիա կընդդիմանար յանձնել յանուն դաշնագրութեան մը, իսկ Ամերիկա յանուն նոյն դաշնագրութեան ատոր յանձնուիլը կը պահանջէր. Անգղիոյ կառավարութիւնը այս անգամ յանձնեց բանտարկեալը անպայման կերպով, Ամերիկայի նախագահն ալ այդ դաշնագրութիւնը վերաքննել առաջարկեց՝ անոր մէջ պարունակեալ յանցանաց շարքը անբաւական համարելով, և այս կերպով երկու մեծ ազդաց մէջ կեցած այդ խնդիրը վերջացաւ:

Հինգշաբթի օրուան քօնֆերանսին վիճաբանութիւնը զըլխաւորաբար երաշխաւորութեան խնդրոյն վրայ շարունակուեցաւ, բայց արդիւնքը յայտնի չէ:

Գերմանիոյ խորհրդարանը դոցուելէն վերջը երեսփոխանք հացկերոյթ մը ըրին, այն հացկե-

րոյթին Գերմանիոյ բոլոր գինի հանող գաւառներէն գինի ներուեցան, ընդ ամենը 1292 շիշ, ըսել է մարդ գլուխ 4 շիշ: Ասոնց մէջ նշանաւոր էր Բէն գաւառէն զրկուած փոքրիկ շիշը, որն որ 250 տարուան գինի կը պարունակէր: Գերմանական թերթերն ասոր նախնական գինը և ասորէ տարի իրարու վերայ բարդեալ տակաւը հաշիւ ընելով կը գտնեն թէ ասոր ամեն մէկ կաթիլը 100000 լիւրայ կ'արժէ: մէկ շիշի մէջ հազար կաթիլ հաշուելով այդ մէկ շիշը մէկ միլիօն լիւրա կը հաշուեն:

Հինգշաբթի գիշեր Պարսկաց դեսպանը հացկերոյթ մը տուաւ, ուր ներկայ էին Մեծ Եպարքոսն ու բարձրաստիճան նախարարը:

Շիրքէթը խայրելէ թղթադրամը 20 դրշի առնել ուղղուն համար երէկ շատ ճամբորդներ ստակ չը վճարելով դուրս ելան:

Հարիւր բարանոց և 40 բարանոց թղթադրամ կոխել միւհէնտիսեան էֆէնտիին յանձնարարուեց է:

Գամէլիկեան քոյրերն սպաննող հաճի վասիլին հարցաքննութիւնը աւարտած քլալով դատաստանը յառաջիկայ Մուհարրէմի չորրորդ օրը հրապարակաւ պիտի տեսնուի Բերայի պատժական ատեանը:

Երէկ առտու հետեւեալ ցաւալի տեսարանին ներկայ են գտնուէր շատերն:

Վէղնէճիներու մէջ չէմիլէ շինող Հայ մը սարսափելի ծեծ կուտէր Տաճիկ էֆէնտիէ մը՝ ի ներկայութեան խուռն բազմութեան, որք էֆէնտիին կազաչէին Հոյուն օձիքը թողուլ առանց ոչ ոք ուղղու ոտիկան կանչել և այդ բարբարոս մարդը իշխանութեան յանձնել, հանդիսատես Հայերն ալ չէին ուզէր այս կանոնաւոր գործը կատարել կասկածելով թէ ծեծ ուտող Հայը թերեւս անխոհեմութեամբ ծանր վարմունք մը ունեցած է, սակայն ոչ այս և ոչ այն, այլ ահաւաստիկ պարզ խնդիրը:

Էֆէնտիին չէմիլէ մը ունի եղբր շինել տալու, կուգայ այս Հայուն 4 դրշի կը կապէ, Հայը կըսէ թէ՛ եթէ թողութ պիտի տայ չը կրնար շինել, զի վրան տալու 100 փարան չունի, էֆէնտիին սղինձ պիտի տամ կըսէ, այս պայմանը քանի մը անգամ

կրկնելէն վերջը Հայը՝ չէմիլէն կը շինէ, էֆէնտիին կուգայ թուղթ կը քշէ, Հայը պայմանը յիշեցնելով վրան տալու ստակ չուտենալը կը յայտնէ, էֆէնտիին կըսի հայհոյել, Հայը այս չարիքը գիլէն հեռացնելու համար իրիկուան հանդիպեցէք վերան տամ կըսէ, էֆէնտիին այս զիջումը իմանալուն պէս կը գոռոզանայ և Հայը խանութէն վար առնելով ամենայն ազատութեամբ կը ծեծէ, որ վերջապէս Գրայիք 100 բլր. ժողովելով կուտան էֆէնտիին և կը ճամբեն:

Ահաւաստիկ Տաճիկ էֆէնտի մը, որ Տաճկութեան և էֆէնտիութեան անարգանքն է քան թէ պատիւը, և ոգիտէ ամիսը 100 դշ. առնելու արժանիք չունենալով տէրութենէն քանի հազար դշ. ալ ձրի ամսական կընդունի:

Երէկ Թրիէսթի շոգենաւով գերի եղած Օսման բաշան ալ եկեր է. նոյնգէս Հունգարացի նուիրակաց հետ Ռուսիոյ կողմանէ զինադադարին ժամանակ Գարատաղի սահմանագրուիւր որոշելու կարգուած հազարապետքն ալ եկեր է:

Ապտիւլ ֆէրիմ բաշայի յաղթութեան սուսերը ընծայելու եկող Հունգարացի նուիրակք երէկ առաւօտ մայրաքաղաքս հասան:

Խասգիւղի մէջ Թատերական անուամբ անձնուէր խումբ մը կազմուելով ի նպաստ ներսիսեան վարժարանի հրկիզեալ կալւածոց յիշեալ վարժարանի մէկ սրահը քանի մը ներկայացումներ պիտի տայ:

Յուսամք որ Խասգիւղցիք պիտի պակեն անձնուէր խումբիս աշխատասիրութիւնը յօգուտ մանկուոյն:

—

ԳՍՅԼ ՎԱՀԱՆ
Ի ՀԻՆԳ ԱՐԱՐՍ Զ. ՊՏԿԵՐ
Եւ ի մի վերջաբան
Ի Տ. Մանվէանէ
Ի Տպարանի Հայաստանեայց
ԳԻՆ 4 ՂՈՈԻՇ

Կը ծախուի բոլոր գրաւաճառաց քով, կեդրոնատեղին է Մէրճան Չարչըն Յ. Մարգարեանի գրատունը թիւ 57:

ՏՕՔԹԵՕՌԻ ՃԷԼԱԼ

Մասնաւոր դարմանիչ Սբե-
սիալիսթ Գաղիական ախտի և
նոյն կամ որ և է պատճառաւ
ժաղում առած ամբողջ ծննդն
դական գործարաններու վերա-
բերեալ հիւանդութեանց :

Ինչպէս ծանուցինք, Տօք-
թէօն ճէլալին թէ իւր աշակեր-
տութեան ժամանակ և թէ վը-
կայեալ բժիշկ անուանուելէն
վերջը մասնաւոր ուսումն քրած
ըլլալը թէ Գաղիական և թէ
ուրիշ որ և է տեսակ ծննդա-
կան գործարաններու վերա-
բերեալ հիւանդութեանց ճիւ-
ղերուն մէջ, և որուն այս մա-
սին ունեցած ճարտարութիւնը
շատերուն ծանօթ ըլլալն գիտ-
նալով, կը ծանուցանենք Ար-
գոյ Հասարակութեան, որ ա-
մեն կիրակի, երեքշաբթի,
հինգշաբթի և շաբաթ օրերն
ժամը 6էն մինչև 10ը հիւանդ-
ներ պիտի ընդունի իւր բնա-
կարանը որ է Բերայ թարլա-
պաշի ճատտէսի թիւ 117 և ա-
մեն երկուշաբթի, չորեքշաբ-
թի և ուրբաթ օրերը ժամը 6էն
մինչև 9ը Պահճէգաբու Համի-
տիյէ թիւլպէին դէմի կարգը
իւր գաբուլու Սինապեան վի-
ջէն էֆինտիի դեղարանը թիւ 32:

Փետր. 15

ՔԵՐԱԿԱՆ

130 պատկեր, 48 երեսէ
բազկացեալ ընտիր թղթով և
կազմեալ. կեդրոնատեղին է
Ձարդարեան գործարան Կ. Պօ-
լիս Սուլթան Համամ թիւ 14
կը գտնուի նաև ամեն դարա-
ճառաց քով: Գին 40 վարայ:
Գպրոցաց համար հարկերն
10 դեղջ:

Աղգ. Հիւանդանոցի ներքին
բժիշկ Տօքթօր Գաբրիէլ էֆէն-
տի Նահապետեան, այսուհետև
ամեն չորեքշաբթի օրերը ժամը
6էն 8 Սամաթիա Իմրահօրը թօ-
գաթլեան Պ. Գաբրիէլի դեղա-
րանը, և ուրբաթ օրերը ժամը
6էն 8 դարձեալ Սամաթիա Մ.
Ճիւլմանքիին դեղարանը, նաև
Հիւանդանոց իրեն դիմող աղ-
քատ հիւանդաց ըստ առաջնոյն
ձրի նայելու պատրաստ ըլլալը
կը ծանուցանէ արգոյ հասարա-
կութեան:

Ի Լ Ա Ն

ՄԻՀՐԱՆ ԱՐԻԿԵԱՆ

Եաղճը խանքնտա իւսթ գաթ-
տա 21 նիւմէրօլու օտատա հաֆ-

թատա հէր կիւն էօլլէնտէն սօն-
րա թալիպ օլանլարա լիսան լէ-
տաֆէթ պէյանը թիւրքի թա-
լիս վէ շակիրտանը հէր վէճճէ
խօշնուտ խտէճէք տիր:

ՏՕՔԹՕՐ ՄԱՐԲԵՐ

Վիէննա մէքթէպլէրինտէ օն
պէշ սէնէ մուգատտէմ տիրլումա
ալմըշ վէ պիր չօդ Էփրոպա խա-
թախանէլէրտէ բրօվա իթմիշ օ-
լան տօքթօր Մարքեր պուտէ-
ֆա Պէշիքթաշտա Բաշա մա-
հալլէսինտէ Բուս քիլիսէսի գար-
շըսքնտա 4 նիւմէրօլու քէնտի
խանէսինտէ հէր կիւն սաաթ
3-5է բաղարտան մաատա ֆա-
գիր խաթալարա մէճճանէն պա-
դաճագ տըր:

Բաղար իրթէսի, չարշապա
վէ ճուսաա կիւնլէրի սաաթ 7-
9ա դատար թադսիմտէ Պաթիր-
վիդ էճղախանէսինտէ, վէ սալը
վէ բէրշէմպէ վէ ճուսաա իր-
թէսի կիւնլէրի Գալաթատա
Վօյլօտա սօդաղընտա Բօլոնէզ
էճղախանէսինտէ սաաթ 7-9ա
դատար պուլունուպ հէր նէվի
խաթալարա պագաճագ տըր:

Պունտան մաատա վաղըթ-
լարտա պալէատէ զիք օլունան
խանէսինտէ պուլունուր:

Միւսայիլէյ սօքթօր, ճէ-
րահլըգ վէ էպէլիք վէ րահիմ
իւֆիւնէթի, գանլը վէ գուրու
պասուր, սըթմա, կէօյիւս, տէ-
րի խաթալարա, ֆրէնկի վէ օն-
տան գալմա գուլագ, պուրուն
կէօլ վէ րահիմ վէ ելլէրի նէ
գատար էսկի օլա բէհրիզլիզ
աղ վաղըթ սօդընտա տէֆի-
տէճէք, վէ պէլ սօուգլուդ եհնի
վէ էսկի քէնտի ալէաթընտա օն
տէֆատա տէֆ խտէճէյիլի ի-
լան իլլէր:

Գեկտ. 9

Ը Ն Դ Ա Ր Ձ Ա Կ

ՕՐԱՆՑՈՑՑ

1877

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ԵՐԷՆԵԱԼ

յերէմիա քահանայէ խաղիւղի

Պարունակութիւնք.— Վէհ-
կաթողիկոս ամենայն Հայոց, և
Բարձրաշնորհ Պատր. Կ. Պօլսոյ:

Աղգ. Ընդհ. Ժողով, բաղ-
կացեալ ի 140 անդամոց յակա-
նէ անուանէ նշանակեալ, և ըստ
իւրաքանչիւր դաւառաց Տաճ-
կաստանի:

Աղգ. վարչութիւն, կրօն, և

Քաղ. Ժողովոց անդամք և պաշ-
տօնք նոցա:

Աղգային դիւանատուն եւ
գործադիր պաշտօնեայք:

Դատաստանական՝ Ուսում-
նական՝ Տնտեսական խորհուրդ-
և Ելմտական հոգաբարձութիւն
և պաշտօնք սոցա:

Ընդհանուր ցուցակ առաջ-
նորդաց և առաջնորդական տե-
ղապահաց Տաճկաստանի գա-
ւառաց:

Ցուցակ երկուսն անուանց
միլիտէրի երախայից պաշտօնա-
պէս աւանդեալ ի նախորդ. կը-
րօնական ժողովէ ի գիւրութիւն
աղգայնոց:

Շքանուանք ըստ իւրաքան-
չիւր ատորճանի և արժանեաց
պատկանեալ:

Տաճկաստանի կայսր և կայ-
սերազունք:

Բարձրատիճան նախարարք
Օսմանեան տէրութեան:

Հայազգի զանազան պաշտօ-
նատարք Օսմանեան կառավա-
րութեան ի Բ. Դուռն արքունի:

Վիճակագրութիւն բոլոր
աղգային վարժարանաց Կ. Պօլ-
սոյ և որքանութիւն Հայազգի
երկուսն աշակերտաց և տարե-
կան ծախք ուսուցանող վարժա-
պետաց:

Որ բոլոր գրաւաճառաց քով
կը վաճառի

Ի Գին 3 զրշ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՏԷՏԷՆԱՆ

ՄԱՐԻՕՆ ՏՏԸԼՈՐՄԻ

Խ Ո Ս Տ Ո Վ Ա Ն Ա Ն Ք Ը

ԿԱՄ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՏԱՐՓԱՆՔ

Հեղինակ

ԷՕԺԷՆ ՏԸ ՄԵՐԳՈՒՐ

Կը ծախուի Եհնի-ճամի Չիլին-
կիրէր ճատտէսի թիւ 8, Ս. Ղ.
և Եաղմաճեան գրատունը Գին
2 ֆրանք:

Ամբողջ գործը 2 հատորէ
պիտի բաղկանայ:

ԲԱՐԻՐ

ԵՐԻԿԱՅ

ԳՈՐԾ Է. ԼԱՊՈՒԼԷՅԻ

Այս եղական գործին երկ-
րորդ և վերջին հատորն ալ իդ-
միլի Տէտէեան տպարանէն հա-
սած ըլլալով, կը գտնուի Եհնի
ճամի փողոց, Չիլինկիրէր ճատ-
տէսի, թիւ 8, Ս. Ղ. և Եաղ-
մաճեան գրատունը:

Գին 2 ֆրանք:

ԱՐԱՄԵԱՆ

ՏԱՐԵՆԻՇ

1877

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

Ի ԳՐԱՏԱՆ ՓԱՐԻՁՈՒ

Կ. ՊՕԼԻՍ

Չագմագըլար, Ակոբեան խան. Թիւ 15

ԴԻՆ, ՄԷԿԷՆԴԷՆՈՅ ԹՎԱԳՐՈՒ

Կը ծախուի նաև ի Պօլիս. —
Ի Գրատան Պաղտասար աղայի
Սըրապեան. Մէրճան թիւ 33:
Եւ ամեն դրաւաճառաց քով:
Ի Ղալաթիա. — Ի Թղթալա-
ճառանոցի Յ. Արշակ էֆէնտիի.
Մահմուտէ ճատտէսի թիւ 15.
Նուէրի համար. — Մետաք-
սեայ և Թաւշեայ փառակաղմ,
և այլ և այլ տեսակ ոսկեղօծներ
զանազան գներով:

ՕՍՍԻԱՆՈՒ

ՄԿՈՎՏԻԱՅԻ ՔԵՐԹՈՂԻՆ

Գ. ԴԱՐՈՒՆՆԻ

Ք Ե Ր Թ Ո Ւ Ա Ց

ԹՎԱԳՐՈՒՆԵՅ

Պ. Յ. ԱՏՐՈՒՆԻ

Սոյն հեղինակին քերթուա-
ծոց արժէքը որ մինչև Հոմերոսի
հաւասար կը համարին բաղումք
յեւրոպացի գրագիտաց, այժմ
հայերէն աշխարհագրաւ լեղուի
թարգմանաւ ու տպագրուած
է, իրաւամբ կարծէ որ գտնուի
ամեն հայ բանասիրաց գրատան
մէջ, կը վաճառի Մէրճան չարը
գրաւաճառ Սրապեան Պաղտա-
սար աղայի և ուրիշ գրաւա-
ճառաց քով:

Գին 5 զշ

Յառաջագէմ աշակերտաց
համար կաղանդի նուէր տալու
ալ շատ յարմար է:

Պ. ՏԸ ԳԱՄՐՈՐ

Թարգմանեց Գ. Չիլինկիրեան

Հրապարակիւն Տէպէեան

Կը ծախուի Ս. Ղ. և Եաղ-

մաճեան գրատունը,

Գին 1 ֆրանք 50 տանդիմ:

ԽՄԲԱԳԻՐ

ՏԷՐ ԵՒ ՊԱՏԱՍԻԱՆԱՏՈՒ
ՕԳՍԷՆ ԽՕՃԱՍՍՐԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Օ. ԽՕՃԱՍՍՐԵԱՆ
Եւսուփեան խան վերի յարկ
Թիւ 7